



REPUBLIKA E KOSOVËS - REPUBLIKA KOSOVO - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
USTAVNI SUD
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, 18. novembra 2022. godine
Ref. br.:RK 2081/22

REŠENJE O NEPRIHVATLJIVOSTI

u

slučaju br. KI24/22

Podnosilac

Turkiye Is Bankasi A.S.- filijala na Kosovu

**Ocena ustavnosti presude E.Rev. br. 36/2021
od 30. septembra 2021. godine Vrhovnog suda**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Gresa Caka-Nimani, predsednica
Bajram Ljatifi, zamenik predsednika
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzie Istrefi-Peci, sudija, i
Nexhmi Rexhepi, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev je podneo Türkiye Is Bankasi A.S.- filijala na Kosovu (u daljem tekstu: podnosilac zahteva), koga zastupa Mentor Hajdaraj, advokat iz Prištine.

Osporena odluka

2. Podnosilac zahteva osporava ustavnost presude [E.Rev. br. 36/2021] od 30. septembra 2021. godine Vrhovnog suda (u daljem tekstu: Vrhovni sud) u vezi sa presudom [Ae. br. 23/20] od 10. februara 2021. godine Apelacionog suda Kosova (u daljem tekstu: Apelacioni sud) i presudom [IV.EK.C. br. 695/18] od 3. decembra 2019. godine Osnovnog suda u Prištini - Departman za privredna pitanja (u daljem tekstu: Osnovni sud).
3. Podnosilac zahteva je osporenu odluku primio 21. oktobra 2021. godine.

Predmetna stvar

4. Predmetna stvar je ocena ustavnosti presude [E.Rev. br. 36/2021] od 30. septembra 2021. godine Vrhovnog suda, kojom su, prema navodima podnosioca zahteva, povređena prava zagarantovana članovima 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav) u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: EKLJP).

Pravni osnov

5. Zahtev je zasnovan na stavovima 1 i 7, člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] i stavu 4, člana 21. [Opšta načela] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav), članovima 22. [Procesuiranje podnesaka] i 47. [Individualni zahtevi] Zakona br. 03/L-121 o Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Zakon) i pravilu 32 [Podnošenje podnesaka i odgovora] Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik).

Postupak pred Ustavnim sudom

6. Dana 21. februara 2022. godine, podnosilac zahteva je preko elektronske pošte podneo zahtev Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud).
7. Dana 3. marta 2022. godine, predsednica Suda je, odlukom br. GJR. KI24/22, imenovala sudiju Nexhmija Rexhepija za sudiju izvestioca i Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Gresa Caka-Nimani (predsedavajuća), Safet Hoxha i Radomir Laban (članovi).
8. Dana 10. marta 2022. godine, Sud je obavestio podnosioca o registraciji zahteva uz savet da dopuni zvanični formular zahteva. Istog dana, kopija zahteva je dostavljena Vrhovnom sudu i Osnovnom sudu i od poslednje navedenog se tražilo da podnese dokaz (priznanicu), koja pokazuje datum kada je podnosilac zahteva primio osporenu odluku.
9. Dana 25. marta 2022. godine, Osnovni sud je podneo dokaz koja pokazuje da je podnosilac zahteva osporenu odluku primio 21. oktobra 2021. godine.
10. Dana 27. oktobra 2022. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno iznelo preporuku Sudu o neprihvatljivosti zahteva.

Pregled činjenica

11. Dana 3. decembra 2019. godine, Osnovni sud je, presudom [IV.EK.C. br. 695/18], odlučio: **(i) USVAJA** se, kao osnovan, tužbeni zahtev tužioca McCroft Tobacco Group

Kosovo L.L.C. u Gnjilanu podnet protiv podnosioca zahteva tako da se **PROGLAŠAVA NIŠTAVOM** odredba člana 7. Ugovora o poslovnom kreditu br. 0648INL40005 od 3. jula 2014. godine, zaključen između tužioca i podnosioca zahteva na ime prevremene otplate kredita; **(ii) OBAVEZUJE** se podnosilac zahteva da tužiocu McCroft Tobacco Group Kosovo L.L.C vrati iznos finansijskih sredstava od 89.275,53 evra naplaćenih na ime privremene otplate kredita sa br. 0648INL40005 od 28. jula 2014. godine sa zakonskom kamatom od 8%, počev od 31.12.2018. godine, sve u roku od 7 dana od dana pravnosnažnosti ove presude; **(iii) OBAVEZUJE** se podnosilac zahteva da tužiocu nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 1099 evra u roku od 7 dana od dana pravnosnažnosti ove presude.

12. Osnovni sud je utvrdio da: **(i)** su parničari bili u ugovornom odnosu na osnovu ugovora o kreditu na osnovu kojih je banka dala kredit tužiocu u iznosu od 2.500.000,00 evra sa godišnjom kamatom od 8% godišnje; **(ii)** članom 7. Ugovora o kreditu je propisano da će, u slučaju da se aktivni kredit otplati pre vremena, zajmoprimac platiti prevremenu otplatu kredita za 360 dana x 2% u gotovini, koju je tužilac iplatio u iznosu od 93.494,00 evra.; **(iii)** pošto je podnosilac zahteva imao dovoljnu finansijsku likvidnost, obavestio je tuženu o otplati kredita, tako da mu je poslednje navedena omogućila da zatvori kredit, međutim obavezujući ga da plati 89.585,53 evra preostale kamate aktivnog kredita, odnosno provizije/naknade; **(iv)** tužena je istakla da je provizija od 89.585,53 evra plaćena u skladu sa članom 7. Ugovora o kreditu, za koji je podnosilac zahteva tražio da se poništi; **(v)** finansijski veštak je utvrdio da je tužena sa prevremenom otplatom kredita obračunala podnosiocu zahteva i iznos od 89.585,53 evra na ime provizije (naknade), što znači da je primenjena kao zatezna kamata; **(vi)** članom 17. ZOO-a je propisano da učesnici u obligacionom odnosu ispunjavaju ugovorene obaveze i da su odgovorni za njihovo ispunjenje; **(vii)** članom 1065. ZOO-a banka se obavezuje da korisniku kredita stavi na raspolaganje određeni iznos novčanih sredstava, a korisnik se obavezuje da banci plaća ugovorenu kamatu i dobijeni iznos vrati u vreme i na način kako je utvrđeno ugovorom; **(viii)** u članu 7. Ugovora o kreditu je propisano da u slučaju da se kredit otplati pre roka, zajmoprimac plaća proviziju (naknadu) redovne kamate aktivnog kredita; **(ix)** član 253.3 ZOO-a zabranjuje ugovornu kaznu za novčane obaveze, koja je u ovom konkretnom slučaju ugovorena članom 7 ugovornog sporazuma; **(x)** član 1068.1 ZOO-a ističe da korisnik kredita može odustati od ugovora pre nego što je počeo koristiti kredit; **(xi)** član 1068.2 ističe da korisnik kredita može vratiti kredit i pre roka određenog za vraćanje, ali je dužan o tome unapred obavestiti banku; **(xii)** član 1068.3 ZOO-a ističe da je u oba slučaja korisnik kredita dužan da nadoknadi štetu ukoliko ju je davalac kredita pretrpeo; **(xiii)** član 1068.4 ističe da u slučaju vraćanja kredita pre određenog roka, banka ne može da zaračuna kamatu za vreme od dana vraćanja kredita do dana kada je po ugovoru trebalo da bude vraćen; **(xiv)** u konkretnom slučaju nije povređena odredba člana 1068.3 ZOO-a, budući da prevremena otplata kredita nije prouzrokovala nikakvu štetu banci i nikako ne može biti izgubljena dobit kako to navodi tužena; **(xv)** ova zakonska odredba (član 1068.4 ZOO-a) je imperativne prirode i ne može se menjati čak ni uz saglasnost strana; **(xvi)** stoga, član 7. Ugovora o kreditu je u suprotnosti sa ovom zakonskom odredbom (član 1068.4 ZOO-a) i kao takva je ništava i ne proizvodi pravno dejstvo.
13. Podnosilac zahteva je uložio žalbu Apelacionom sudu, navodeći povrede odredaba parničnog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje i pogrešnu primenu materijalnog prava, sa predlogom da se žalba usvoji, kao osnovana, i preinači ožalbena presuda, tako da se odbije tužbeni zahtev podnosioca ili stvar vrati na presuđivanje prvostepenom sudu.

14. Dana 10. februara 2021. godine, Apelacioni sud je, presudom [Ae. br. 23/20], odlučio: **(i) ODBIJA** se, kao neosnovana, žalba podnosioca zahteva, i **(ii) POTVRĐUJE** se presuda Osnovnog suda IV.EK.C. br. 695/18 od 03.12.2019. godine.
15. Apelacioni sud je utvrdio: **(i)** zaključak i pravni stav prvostepenog suda je pravičan i zakonit, nije zahvaćen bitnim povredama odredaba parničnog postupka i pravilno je primenjeno materijalno pravo; **(ii)** nije održiv navod podnosioca zahteva da je tužba podneta nakon roka propisanog članom 102. ZOO-a, jer je članom 96. ZOO-a propisano da se pravo na isticanje ništavosti ne gasi, dok se u konkretnom slučaju radi o ugovornoj odredbi koja je u suprotnosti sa materijalnom pravom i kao takva je ništava; **(iii)** na osnovu veštačenja finansijskog veštaka ubedljivo je utvrđeno da je podnosilac zahteva stekao korist od tužioca na ime unapred plaćene provizije (naknade) u iznosu od 89.585,53 evra, dok podnosilac zahteva ni jednim materijalnim dokazom nije argumentovao suprotno od nalaza finansijskog veštaka i prvostepenog suda na osnovu izvedenih dokaza; **(iv)** činjenica je da strane svojom voljom mogu da regulišu svoje obligacione obaveze, ali te odnose ne mogu da regulišu u suprotnosti sa načelima propisanim zakonskim obavezama, stoga je član 7. Ugovora o kreditu u suprotnosti sa članom 1068.4 ZOO-a; **(v)** u skladu sa članom 89. ZOO-a, odredba člana 7 je ništava; **(vi)** odredbom člana 194.1 ZOO-a, zakonodavac je propisao da je svako lice koje se obogaćuje na štetu drugog bez pravnog osnova, dužno da vrati imovinu, ili da naknadi vrednost postignutih koristi; **(vii)** u smislu ovih odredbi, proizilazi da je prvostepeni sud pravilno utvrdio, kao osnovan, meritum tužbenog zahteva.
16. Podnosilac zahteva je podneo reviziju Vrhovnom sudu, navodeći pogrešnu primenu materijalnog prava, sa predlogom da se preinače obe presude nižestepenih sudova tako da se tužbeni zahtev podnosioca odbije, kao neosnovan, ili da se usvoji revizija i promeni tačka II presude prvostepenog suda, obavezujući tuženu da podnosiocu zahteva isplati samo 25.795,50 evra na ime prevremene otplate kredita ili da se ukinu presude nižestepenih sudova tako da se predmet vrati na presuđivanje.
17. Tužilac je u odgovoru na reviziju osporio navode podnosioca zahteva i tražio da se revizija odbije, kao neosnovana, jer nisu održivi razlozi zbog kojih je podnosilac zahteva osporio dve nižestepene presude.
18. Dana 30. septembra 2021. godine, Vrhovni sud je, presudom [E.Rev. br. 36/2021], odbio, kao neosnovanu, reviziju podnosioca podnetu protiv presude Apelacionog suda [Ae. br. 23/20] od 10.02.2021. godine.
19. Vrhovni sud je utvrdio: **(i)** usvaja se, kao osnovan, pravni stav drugostepenog suda, jer presude dva nižestepena suda nisu zahvaćene povredom odredaba parničnog postupka niti pogrešnom primenom materijalnog prava; **(ii)** na osnovu člana 91. ZOO-a, ništavost člana 7. Ugovora ne može imati za posledicu ništavost samog ugovora, ako može postojati bez ništave odredbe, pa su stoga, nižestepeni sudovi pravilno primenili materijalno pravo; **(iii)** nižestepeni sudovi su, na osnovu člana 194. ZOO-a, pravilno utvrdili da je meritum tužbenog zahteva tužioca, jer je svako lice koje se obogaćuje na štetu drugog bez pravnog osnova, dužno da vrati imovinu, ili da naknadi vrednost postignutih koristi; **(iv)** što se tiče navoda podnosioca zahteva u vezi sa slobodnom voljom ugovornih strana, Vrhovni sud je istakao da ga odbija, kao neosnovanog, iz istih razloga koje su dali nižestepeni sudovi; **(v)** prema članu 214.2 ZPP-a, revizija se ne može podneti zbog pogrešnog ili nepotpunog konstatovanja faktičkog stanja.

Navodi podnosioca

20. Podnosilac zahteva navodi povredu člana 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje) EKLJP-a.

21. Podnosilac zahteva navodi: „[...] da su osporenim presudama Vrhovni sud, Apelacioni sud i Osnovni sud u Prištini povredili pravo podnosioca zahteva na pravično i nepristrasno suđenje zagarantovano članom 31. Ustava Kosova i članom 6. EKLJP-a. Osporene odluke ne ispunjavaju ustavne i zakonske kriterijume obrazložene sudske odluke i ne ubeđuju podnosioca zahteva ili objektivnog posmatrača da je predmet presuđen u celini. Pored toga, osporene odluke ne sadrže dovoljno razloga da takve odluke budu prihvatljive za sve strane uključene u slučaju”.
22. Podnosilac zahteva takođe navodi da: „Pravo na pravično i nepristrasno suđenje zagarantovano članom 31. Ustava i pravo na pravično suđenje zagarantovano članom 6. EKLJP-a uključuje i pravo na obrazloženu sudsku odluku kao deo pravičnog suđenja. Prema sudskoj praksi ESLJP-a, garancije sadržane u članu 6.1 EKLJP-a uključuju obavezu sudova da daju dovoljno razloga za svoje odluke i da obrazloženje odluka treba da bude takvo da omogući stranama da efikasno koriste prava na pravna sredstva”.
23. Podnosilac zahteva navodi da su redovni sudovi trebali dati jasne i konkretne odgovore na bitne tvrdnje i argumente. S tim u vezi, podnosilac zahteva naglašava da: „U ovom slučaju, Vrhovni sud, Apelacioni sud i Osnovni sud u Prištini, osporenim presudama, nisu poštovali pravo podnosioca zahteva na dobro obrazloženu odluku, jer isti nisu uzeli u obzir i nisu naveli razloge u vezi sa bitnim navodom i argumentom podnosioca zahteva, odnosno navodom o prekoračenju tužbenog zahteva iznetog u žalbi Apelacionom sudu protiv presude Osnovnog suda u Prištini i prilikom korišćenja pravnog sredstva revizije Vrhovnom sudu Kosova protiv presude Apelacionog suda u Prištini”.
24. Podnosilac zahteva navodi da su redovni sudovi prekoračili tužbeni zahtev tužioca, jer je isti tražio ništavost člana 7. Ugovora o kreditu, dok su redovni sudovi obavezali podnosioca zahteva da mu vrati iznos od 89.275,53 evra.
25. Podnosilac zahteva navodi da Vrhovni sud u revizijskom postupku protiv presude Apelacionog suda nije uopšte razmotrio i nije pružio nikakvo obrazloženje za navod o prekoračenju tužbenog zahteva. S tim u vezi, podnosilac zahteva dodaje da: „Presuda Vrhovnog suda Kosova i presuda Apelacionog suda nisu obrazložene u skladu sa gore navedenim načelima, ne dajući konkretne i jasne odgovore na bitne navode i argumente podnosioca zahteva, kao i na navode i argumente koji su odlučni za ukupan ishod postupka”.
26. Na kraju, podnosilac zahteva traži od Suda da utvrdi sledeće: (i) zahtev se proglašava prihvatljivim; (ii) povređen je član 31. Ustava u vezi sa članom 6 (1) EKLJP-a; (iii) proglašava se ništavom presuda E.Rev. br. 36/2021 Vrhovnog suda od 30. septembra 2021. godine; presuda Ae. br. 23/20 Apelacionog suda od 10. februara 2021. godine, presuda IV.EK.C. br. 695/18 Osnovnog suda od 3. decembra 2019. godine; (iv) da vrati na preispitivanje presudu IV.EK.C. br. 695/18 Osnovnog suda od 3. decembra 2019. godine.

Relevantne ustavne i zakonske odredbe

Ustav Republike Kosovo

Član 31

[Pravo na pravično i nepristrasno suđenje]

1. *Svakom se garantuje jednaka zaštita prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih.*
2. *Svako ima pravo na javno, nepristrasno i pravično razmatranje odluka o pravima i obavezama ili za bilo koje krivično gonjenje koje je pokrenuto protiv njega/nje, u razumnom roku, od strane nezavisnog i nepristrasnog, zakonom ustanovljenog, suda.*

Član 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava]

“Osnovna prava i slobode zagarantovana ovim Ustavom se tumače u saglasnosti sa sudskom odlukom Evropskog suda za ljudska prava”.

Evropska konvencija o ljudskim pravima

Član 6

(Pravo na pravično suđenje)

1. *Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom. Presuda se izriče javno, ali se novinari i javnost mogu isključiti s čitavog ili jednog dela suđenja u interesu morala, javnog reda ili nacionalne sigurnosti u demokratskom društvu, kada to nalažu interesi maloletnika ili zaštite privatnog života strana u sporu, ili kada to sud smatra izričito neophodnim zato što bi u posebnim okolnostima publicitet mogao naneti štetu interesima pravde.*

[...]

ZAKON BR. 04/Z-077 O OBLIGACIONIM ODNOSIMA

Član 89

[Ništavost]

1. *Ugovor koji je protivan javnom poretku, prinudnim propisima, ili moralu društva je ništav ako cilj povređenog pravila ne upućuje na neku drugu sankciju ili ako zakon u određenom slučaju ne propisuje što drugo.*
2. *Ako je zaključenje određenog ugovora zabranjeno samo jednoj strani, ugovor će ostati na snazi ako u zakonu nije što drugo predviđeno za određeni slučaj, a strana koja je povredila zakonsku zabranu snosiće odgovarajuće posledice.*

Član 91

[Delimična ništavost]

1. *Ništavost neke odredbe ugovora nema za posledicu i ništavost samog ugovora, ako on može opstati bez ništave odredbe, i ako ona nije bila ni uslov ugovora ni odlučujući motiv zbog koga je ugovor zaključen.*
2. *Međutim, ugovor će ostati na snazi čak i ako je ništava odredba bila uslov ili odlučujući motiv ugovora u slučaju kad je ništavost ustanovljena upravo da bi ugovor bio oslobođen te odredbe i važio bez nje.*

Član 96
[Neograničeno isticanje ništavosti]

Pravo na isticanje ništavosti ne gasi se.

Član 102
[Prestanak prava za poništenje]

1. Pravo zahtevati poništenje rušljivog ugovora prestaje istekom roka od jedne (1) godine od dana sticanja saznanja za razlog rušljivosti, odnosno od prestanka prinude.

2. To pravo u svakom slučaju prestaje istekom roka od tri (3) godine od dana zaključenja ugovora.

Član 194
[Opšta pravila]

1. Svako lice koje obogacuje na štetu drugog bez pravnog osnova, dužan je da vrati imovinu, ili da naknadi vrednost postignutih korist.

2. Izraz obogacenje isto tako obuhvaća sticanje koristi preko usluga.

3. Obaveza vraćanja, odnosno naknade vrednosti nastaje i kada lice primi nešto s obzirom na osnov koji se nije ostvario ili koji je kasnije nestao.

Član 253
[Opšta pravila]

1. Poverilac i dužnik mogu ugovoriti da će dužnik platiti poveriocu određeni novčani iznos ili pribaviti neku drugu materijalnu korist ako ne ispunji svoju obavezu ili ako zadocni sa njenim ispunjenjem (ugovorna kazna)).

2. Ako što drugo ne proizlazi iz ugovora, smatra se da je kazna ugovorena za slučaj da dužnik zadocni sa ispunjenjem.

3. Ugovorna kazna ne može biti ugovorena za novčane obaveze.

Ocena prihvatljivosti zahteva

27. Sud prvo razmatra da li je podnosilac zahtev ispunio uslove prihvatljivosti koji su utvrđeni Ustavom, propisani Zakonom i dalje predviđeni Poslovnikom.

28. Sud se poziva na stavove 1. i 7. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, koji propisuju:

“1. Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.

[...]

7. Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpili sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom”.

29. Sud se takođe poziva na stav 4, člana 21. [Opšta načela] Ustava, koji propisuje: *“Ustavom utvrđena prava i osnovne slobode važe i za pravna lica, onoliko koliko su izvodljiva”*.
30. Sud takođe razmatra da li je podnosilac zahteva ispunio uslove prihvatljivosti, kao što su propisani u Zakonu. U tom smislu, Sud se poziva na članove 47. [Individualni zahtevi], 48. [Tačnost podneska] i 49. [Rokovi] Zakona, koji propisuju:

Član 47
[Individualni zahtevi]

“Svaka osoba ima pravo da od Ustavnog suda zatraži pravnu zaštitu ukoliko smatra da njena Ustavom zagarantovana prava i slobode krši neki javni organ.

Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva”.

Član 48
[Tačnost podneska]

“Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode sumu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori”.

Član 49
[Rokovi]

“Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku ...”.

31. Prilikom ocene ispunjenja gore navedenih uslova prihvatljivosti, Sud primećuje da je podnosilac zahteva naglasio da osporava akt javnog organa, odnosno presudu [E.Rev. br. 36/2021] od 30. septembra 2021. godine Vrhovnog suda, nakon što je iscrpeo sva pravna sredstva propisana zakonom. Podnosilac zahteva je takođe naglasio prava i slobode za koje navodi da su mu povređene, u skladu sa uslovima iz člana 48. Zakona i podneo je zahtev u skladu sa rokovima propisanim u članu 49. Zakona.
32. S tim u vezi, Sud primećuje da podnosilac zahteva, kao pravno lice, ima pravo da podnese ustavnu žalbu, pozivajući se na navodne povrede njegovih osnovnih prava i sloboda, koje se odnose na fizička i pravna lica (vidi, slučaj Suda: KI41/09, podnosilac zahteva: *AAB-RIINVEST University D.O.O.*, rešenje o neprihvatljivosti od 3. februara 2010. godine, stav 14).
33. Pored toga, Sud razmatra da li je podnosilac zahteva ispunio uslove prihvatljivosti propisane u pravilu 39 [Kriterijum o prihvatljivosti] Poslovnika. Pravilo 39 (2) Poslovnika propisuje uslove na osnovu kojih Sud može da razmotri zahtev, uključujući uslov da zahtev ne bude očigledno neosnovan. Pravilo 39 (2) propisuje:

“Sud može smatrati zahtev neprihvatljivim, ako je zahtev očigledno neosnovan, jer podnosilac nije dovoljno dokazao i potkrepio tvrdnju”.

34. Sud podseća da gore navedeno pravilo, zasnovano na sudskoj praksi ESLJP-a i Suda, omogućava poslednje navedenom da proglasi zahteve neprihvatljive iz razloga koji se odnose na meritum slučaja. Tačnije, na osnovu ovog pravila, Sud može da proglasi zahtev neprihvatljivim na osnovu i nakon ocene njegovog merituma, odnosno ako isti oceni da je sadržaj zahteva očigledno neosnovan na ustavnim osnovama, kao što je

propisano u stavu (2) pravila 39 Poslovnika (vidi, slučaj: KIO4/21, podnositeljka zahteva: *Nexhmije Makolli*, rešenje o neprihvatljivosti od 12. maja 2021. godine, stav 26; vidi, takođe slučaj: KI175/20, podnosilac zahteva: *Kosovska agencija za privatizaciju*, rešenje o neprihvatljivosti od 27. aprila 2021. godine, stav 37).

35. Na osnovu sudske prakse ESLJP-a, ali i Suda, zahtev se može proglasiti neprihvatljivim kao „očigledno neosnovan“ u celini ili samo u odnosu na određeni navod koji zahtev može sadržati. S tim u vezi, tačnije je nazivati ih „očigledno neosnovanim navodima“. Poslednje navedeni se, na osnovu sudske prakse ESLJP-a, mogu svrstati u četiri različite grupe: (i) navodi koji se kvalifikuju kao navodi „četrtoog stepena“; (ii) navodi kategorisani „odsustvom očigledne ili evidentne povrede“; (iii) navodi koji su „nepotkrepljeni ili neobrazloženi“; i na kraju, (iv) „konfuzni i nejasni“ navodi (vidi, tačnije, koncept neprihvatljivosti na osnovu zahteva ocenjenog kao „očigledno neosnovan“, i specifičnosti gore navedene četiri kategorije navoda kvalifikovani kao „očigledno neosnovani“, Praktični vodič ESLJP-a o kriterijumima prihvatljivosti od 31. avgusta 2019. godine; deo III. Neprihvatljivost zasnovana na meritumu; A. Očigledno neosnovani zahtevi, stavovi 255 do 284, vidi, takođe slučaj: KIO4/21, gore citiran, stav 27, kao i slučaj: KI175/20, gore citiran, stav 38).
36. U smislu ocene prihvatljivosti zahteva, odnosno, ocenjujući da li je zahtev očigledno neosnovan na ustavnim osnovama, Sud će se prvo podsetiti na suštinu slučaja sadržanu u ovom zahtevu i na relevantne navode podnosioca zahteva, pri čijoj oceni će Sud primeniti standarde sudske prakse ESLJP-a, u skladu sa kojima je, prema članu 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] Ustava, dužan da tumači osnovna prava i slobode zagarantovane Ustavom (vidi, slučaj: KIO4/21, gore citiran, stav 28).
37. Sud primećuje da se suština ovog slučaja odnosi na tužbu koju je tužilac podneo Osnovnom sudu protiv podnosioca zahteva kako bi se obavezao podnosilac zahteva da tužiocu vrati iznos finansijskih sredstava od 89.275,53 evra naplaćenih na ime prevmene otplate kredita. Osnovni sud je usvojio tužbeni zahtev tužioca protiv podnosioca zahteva. Podnosilac zahteva je uložio žalbu Apelacionom sudu, navodeći povredu odredaba parničnog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje i pogrešnu primenu materijalnog prava, sa predlogom da se žalba usvoji kao osnovana i preinači ožalbena presuda tako da se odbije tužbeni zahtev podnosioca ili slučaj vrati prvostepenom sudu na presuđivanje. Apelacioni sud je odbio, kao neosnovanu, žalbu podnosioca zahteva i potvrdio presudu Osnovnog suda. Podnosilac zahteva je podneo reviziju Vrhovnom sudu, navodeći pogrešnu primenu materijalnog prava, sa predlogom da se preinače obe presude nižestepenih sudova tako da se tužbeni zahtev podnosioca odbije, kao neosnovan, ili usvoji revizija. Vrhovni sud je odbio, kao neosnovanu, reviziju podnosioca zahteva podnetu protiv presude Apelacionog suda.
38. Sud podseća da podnosilac zahteva u suštini iznosi navode opšte prirode o povredi člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a u pogledu povrede prava na obrazloženu odluku. Podnosilac zahteva navodi da redovni sudovi tri stepena nisu dali dovoljno i logično obrazloženje kada su sudili u njegovom slučaju. Sud takođe ocenjuje da podnosilac zahteva, na nešto konkretniji način, navodi da su redovni sudovi prekoračili tužbeni zahtev tužioca, jer je isti tražio ništavost člana 7. Ugovora o kreditu, dok su redovni sudovi obavezali podnosioca zahteva da mu vrati iznos od 89.275,53 evra.
39. U tom smislu, Sud ističe zaključke Apelacionog suda: (i) zaključak i pravni stav prvostepenog suda je pravičan i zakonit, nije zahvaćen bitnim povredama odredaba parničnog postupka i pravilno je primenjeno materijalno pravo; (ii) nije održiv navod podnosioca zahteva da je tužba podneta nakon roka propisanog članom 102. ZOO-a,

jer je članom 96. ZOO-a propisano da se pravo na isticanje ništavosti ne gasi, dok se u konkretnom slučaju radi o ugovornoj odredbi koja je u suprotnosti sa materijalnom pravom i kao takva je ništava; **(iii)** na osnovu veštačenja finansijskog veštaka ubedljivo je utvrđeno da je podnosilac zahteva stekao korist od tužioca na ime unapred plaćene provizije (naknade) u iznosu od 89.585,53 evra, dok podnosilac zahteva ni jednim materijalnim dokazom nije argumentovao suprotno od nalaza finansijskog veštaka i prvostepenog suda na osnovu izvedenih dokaza; **(iv)** činjenica je da strane svojom voljom mogu da regulišu svoje obligacione obaveze, ali te odnose ne mogu da regulišu u suprotnosti sa načelima propisanim zakonskim obavezama, stoga je član 7. Ugovora o kreditu u suprotnosti sa članom 1068.4 ZOO-a; **(v)** u skladu sa članom 89. ZOO-a, odredba člana 7 je ništava; **(vi)** odredbom člana 194.1 ZOO-a, zakonodavac je propisao da je svako lice koje se obogaćuje na štetu drugog bez pravnog osnova, dužno da vrati imovinu, ili da naknadi vrednost postignutih koristi; **(vii)** u smislu ovih odredbi, proizilazi da je prvostepeni sud pravilno utvrdio, kao osnovan, meritum tužbenog zahteva.

40. Apelacioni sud je obrazložio: *„Apelacioni sud nije usvojio navode žalioaca u vezi sa pogrešno i nepotpuno utvrđenim činjeničnim stanjem od strane prvostepenog suda, jer su izvedenim materijalnim dokazima, tačnije ugovornom odredbom člana 7.2 Ugovora o kreditu, parničari predvideli: Ukoliko zajmoprimalac želi da plati ceo iznos kredita, isti će platiti proviziju za ovu prevremenu otplatu/ zatvaranje kredita x dana preostalih do isteka roka dospeća kredita/ $360 \times 2\%$ zajmodavcu odmah u gotovini i u ukupnom iznosu prema zahtevu zajmodavca, dok je veštačenjem finansijskog veštaka F.K., ubedljivo utvrđeno da je tužena od tužioca na ime provizije za isplatu naplatila iznos od 89.285,53 evra, dok tužena nijednim materijalnim dokazom nije argumentovala suprotno od onoga što je finansijski veštak utvrdio, kao ni onoga što je prvostepeni sud utvrdio na osnovu izvedenih dokaza. U ovoj pravnoj situaciji, zakonodavac je u članu 319.1 ZPP-a propisao sledeće: „Svaka od stranaka u parnici je dužna da dokazuje činjenice na kojima zasniva svoje zahteve i ciljeve”, dok je članom 322.3 istog zakona propisano sledeće: „Stranka koja osporava postojanje nekog prava snosi teret dokazivanja činjenice koje je ometao njeno ostvarivanje ili realizaciju ili na osnovu koje je prestao da postoji ukoliko zakon ne predviđa drugačije”. Veće Apelacionog suda je razmotrilo i ostale navode tužene u pogledu pogrešne primene materijalnog prava od strane prvostepenog suda, ali je iste ocenio neosnovanim, iz razloga što je činjenica da učesnici u ugovornim odnosima svojom voljom uređuju svoje obligacione odnose, ali te odnose ne mogu uređivati u suprotnosti sa načelima definisanim pravno-obligacionim normama, stoga, odredba člana 7. Ugovora o kreditu je u suprotnosti sa članom 1068, stav 4 ZOO-a, koji izričito propisuje: „U slučaju vraćanja kredita pre određenog roka, banka ne može da zaračuna kamatu za vreme od dana vraćanja kredita do dana kada je po ugovoru trebalo da bude vraćen“, a ova ugovorna odredba ne proizvodi pravno dejstvo i shodno tome, tužena nije mogla da je primeni u konkretnom slučaju, pa je u skladu sa članom 89. ZOO-a odredba člana 7 ništava”.*
41. Sud takođe ističe zaključke Vrhovnog suda: **(i)** usvaja se, kao osnovan, pravni stav drugostepenog suda, jer presude dva nižestepena suda nisu zahvaćene povredom odredaba parničnog postupka niti pogrešnom primenom materijalnog prava; **(ii)** na osnovu člana 91. ZOO-a, ništavost člana 7. Ugovora ne može imati za posledicu ništavost samog ugovora, ako može postojati bez ništave odredbe, pa su stoga, nižestepeni sudovi pravilno primenili materijalno pravo; **(iii)** nižestepeni sudovi su, na osnovu člana 194. ZOO-a, pravilno utvrdili da je meritum tužbenog zahteva tužioca, jer je svako lice koje se obogaćuje na štetu drugog bez pravnog osnova, dužno da vrati imovinu, ili da naknadi vrednost postignutih koristi; **(iv)** što se tiče navoda podnosioca zahteva u vezi sa slobodnom voljom ugovornih strana, Vrhovni sud je istakao da ga odbija, kao neosnovanog, iz istih razloga koje su dali nižestepeni sudovi;

(v) prema članu 214.2 ZPP-a, revizija se ne može podneti zbog pogrešnog ili nepotpunog konstatovanja faktičkog stanja.

42. Vrhovni sud je obrazložio: *“Vrhovni sud Kosova je cenio navode tužene iznete u reviziji da su prvostepeni i drugostepeni sud pogrešno primenili materijalno pravo kada je utvrđena ništavost odredbe ugovora kojom se ugovora kazna za novčanu obavezu i obavezu tužene da nadoknadi ovaj dug. Ovi navodi u reviziji su odbijeni, kao neosnovani, jer su obe gore navedene presude dale dovoljne i uverljive razloge za sve relevantne činjenice koje se odnose na utvrđenje po članu 91. ZOO-a, koji propisuje: „Ništavost neke odredbe ugovora nema za posledicu i ništavost samog ugovora, ako on može opstati bez ništave odredbe“, stoga, u skladu sa ovom odredbom, ovaj sud je ocenio da je ugovor između ugovornih strana bez ove odredbe ostao na snazi. Odredbom člana 194, stav 1 ZOO-a, zakonodavac je predvideo: „Svako lice koje se obogaćuje na štetu drugog bez pravnog osnova, dužan je da vrati imovinu, ili da naknadi vrednost postignutih korist“. Stoga, u smislu ovih odredaba, proizilazi da je prvostepeni sud pravilno utvrdio, kao osnovan, meritum tužbenog zahteva. U reviziji se ponavljaju navodi izneti u žalbi u vezi sa ocenom činjenica koje su nižestepeni sudovi ocenili i za sve su dali razloge u obrazloženju svojih presuda, odnosno ponavljaju se navodi o činjeničnom stanju. Ovakve navode ovaj sud ocenjuje, kao neosnovane, jer se prema članu 214.2 Zakona o parničnom postupku revizija ne može podneti zbog pogrešnog ili nepotpunog konstatovanja faktičkog stanja sve dok revizija zapravo, iz tog razloga, osporava presude nižestepenih sudova. Stoga, na osnovu utvrđenog činjeničnog stanja u prvostepenom postupku, nižestepeni sudovi su pravilno primenili i materijalno pravo, zbog čega su navodi u reviziji ocenjeni kao neosnovani”.*
43. Na osnovu gore navedenog, Sud primećuje da su Vrhovni sud i Apelacioni sud: (i) dali sveobuhvatno obrazloženje svih centralnih pitanja u slučaju podnosioca zahteva, što ukazuje na to da je podnosiocu zahteva bilo omogućeno da iznese argumente protiv tužioca; (ii) Vrhovni sud i Apelacioni sud su utvrdili pravni osnov davanjem dovoljnih i logičnih objašnjenja za uzroke ništavosti člana 7. Ugovora o kreditu i protivrečnosti poslednje navedenog sa principima definisanim u pravno-obligacionim normama koje zabranjuju bogaćenje bez pravnog osnova na štetu drugog.
44. Sud i ESLJP su u svojoj sudskoj praksi istakli da član 31. Ustava, odnosno član 6, stav 1 EKLJP-a, obavezuje sudove da daju razloge za svoje odluke; oni su takođe zaključili da se to ne može shvatiti kao zahtev za detaljan odgovor na svaki argument (vidi, slučajeve Suda br. KI174/21 podnosilac zahteva: *Bashkim Makiqi*, rešenje o neprihvatljivosti od 16. februara 2022. godine, stav 57 i br. KI97/16 podnosilac zahteva: *IKK Classic*, presuda od 4. decembra 2017. godine, stav 49, vidi i slučajeve ESLJP-a: *Van de Hurk protiv Holandije*, br. 16034/90, presuda od 19. aprila 1994. godine, stav 61; *Higgins i drugi protiv Francuske*, br. 20124/92, presuda od 19. februara 1998. godine, stav 42).
45. Sud ponovo ističe da su osporene odluke redovnih sudova obrazložene i sadrže utvrđene činjenice, relevantne zakonske odredbe i logičan odnos između njih (vidi, slučajeve Suda br. KI174/21 podnosilac zahteva: *Bashkim Makiqi*, gore citiran, stav 58, i br. KI72/12, podnosilac zahteva: *Veton Berisha ilfete Haziri*, presuda od 17. decembra 2012. godine, stav 61, i br. KI135/14, podnosilac zahteva: *IKK Classic*, presuda od 9. februara 2016. godine, stav 58).
46. Sud je više puta navodio da nije uloga ovog Suda da razmatra zaključke redovnih sudova u vezi sa činjeničnim stanjem i primenom materijalnog prava i da ne može da ocenjuje same činjenice koje su dovele dotle redovni sud da donese jednu umesto neke

druge odluke. U suprotnom, Sud bi postupao kao sud „četvrtog stepena“, što bi rezultiralo nepoštovanjem granica utvrđenih u njegovoj nadležnosti (vidi, u tom kontekstu, slučaj ESLJP-a: *García Ruiz protiv Španije*, br. 30544/96, presuda od 21. januara 1999. godine, stav 28 i tu korišćene reference; i vidi takođe slučajeve Suda: *KI128/18* podnosilac zahteva: *Limak Kosovo International Airport Sh.A. "Adem Jashari"*, rešenje o neprihvatljivosti od 27. maja 2019. godine, stav 56; i *KI62/19* podnosilac zahteva: *Gani Gashi*, rešenje o neprihvatljivosti od 13. novembra 2019. godine, stav 58).

47. Ocenjujući postupke koji su u celini sprovedeni u redovnim sudovima, Sud utvrđuje da je podnosilac zahteva imao koristi od kontradiktornog postupka i da je bio u mogućnosti da u različitim fazama postupka iznese navode i dokaze koje je smatrao važnima za svoj slučaj; imao je priliku da efektivno ospori navode i dokaze koje je iznela suprotna strana; redovni sudovi su saslušali i ispitali sve njegove navode, koji su, objektivno gledano, bili važni za rešavanje slučaja; činjenični i pravni razlozi za osporenu odluku su detaljno dati i postupci su, sagledani u celini, bili pravični (vidi, *mutatis mutandis*, predmet ESLJP-a: *Garcia Ruiz protiv Španije*, gore citiran, stavovi 29 i 30, vidi takođe slučaj Suda br. *KI22/19*, podnosilac zahteva: *Sabit Ilazi*, rešenje o neprihvatljivosti od 7. juna 2019. godine, stav 42).
48. Sud zaključuje da je navod podnosioca zahteva o povredi prava na pravično i nepristrasno suđenje, zagarantovano članom 31. Ustava u vezi sa članom 6 (1) EKLJP-a, očigledno neosnovan na ustavnim osnovama, kao što je propisano u pravilu 39 (2) Poslovnika.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud, u skladu sa članom 113. 7 Ustava, članovima 20. i 47. Zakona i pravilom 59 (2) Poslovnika, dana 27. oktobra 2022. godine, jednoglasno:

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI zahtev neprihvatljivim;
- II. DA DOSTAVI ovo rešenje stranama;
- III. DA OBJAVI ovo rešenje u Službenom listu, u skladu sa članom 20.4 Zakona;
- IV. Ovo rešenje stupa na snagu odmah.

Sudija izvestilac



Nexhmi Rexhepi



Predsednica Ustavnog suda



Gresa Caka-Nimani